

УДОСКОНАЛЕННЯ СПОЖИВЧИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

УДК 677.03:005

Юлія ЯЦЕНКО

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ТКАНИН

Класифікаційна ознака – це властивість, або характеристика об'єкта, за якою формують класифікацію¹. Проблеми визначення ключових ознак класифікації тканин проаналізовано в попередній статті².

Існуючі класифікатори та класифікації на трьох рівнях (міжнародному, Євросоюзу, національному) налічують 65 класифікаційних ознак і майже 800 їхніх значень. Наприклад, відповідно до ознаки "за видом вихідної сировини" в різних класифікаціях зустрічаються такі терміни як "вовна", "волос тварин", що, по суті, є синонімами. Оскільки термін "вовна" застосовується частіше, рекомендується використовувати саме його. "Людський волос" за природою є вовною, однак в українській мові для людини вживається тільки термін "волос". При побудові класифікації необхідно керуватися суттєвими ознаками. Саме тому поняття "людський волос" необхідно віднести до вовни, а його природа визначатиметься в ознаці "кінський, овечий" тощо.

Також зустрічаються терміни "тканини з ниток", "тканини з пряжі" та "тканини з волокна". Нитки й пряжа можуть бути з бавовни, льону й шовку, а ознака "волокно" для них є більш далекою класифікаційною ознакою. Необхідно зазначити, що тканини на основі скляного волокна виробляються безпосередньо із волокна, а не із скляних ниток або пряжі.

---

¹ ГОСТ 6.01.1–87. Единая система классификации и кодирования технико-экономической информации. — М. : Изд-во стандартов, 1987. — 11 с.

² Яценко Ю. Провідні ознаки текстильних тканин для побудови торговельної класифікації / Ю. Яценко // Товари і ринки. — 2006. — № 2. — С. 73—78.

У іншому випадку поняття "з джутових волокон" включає значення двох різних ознак – "джут" і "волокно".

У класифікаціях зустрічається поняття "еластомірна пряжа", тобто пряжа, виготовлена з еластомеру – полімеру, здатного до великих зворотних деформацій та розтягнень. Поняття "текстурована пряжа" не слід відносити до так званої "еластомірної пряжі", яка є високорозтяжною. Проте ця властивість надається їй не природою речовин, з яких вона виготовлена, а видом спеціальної обробки. Саме тому до класифікації слід ввести додаткову суттєву ознаку – "*ступінь розтягнутості*" пряжі чи волокна.

Гумова пряжа та нитки за природою основи є полімерними речовинами як природного, так і синтетичного походження. Через це гумові нитки слід класифікувати як хімічні поряд із штучними чи синтетичними.

Класифікаційне поняття "тканини з проволоки" є помилковим перекладом із російської мови. Тут слід вживати поняття "тканини з дроту" або "тканини з металевого волокна", оскільки дріт виготовляють тільки з металу³. Волокна – це тонкі видовжені тіла, в яких площа поперечного зрізу набагато менша за довжину, а міцність і еластичність такі, що дають можливість, скручуючи, переробляти їх на пряжу і полотна⁴, що, по суті, відповідає визначенню дроту.

У класифікаціях зустрічаються поняття "тканини з прутів" ("тканини з гнучких стеблин", "спеціальні тканини з товстого металевого дроту"). Його не слід вживати при класифікації текстильних тканин. Щодо поняття "з тростинки", то це – стеблина очерету, або спеціально оброблена тонка довга палиця. Саме тому необхідно ввести значення класифікаційної ознаки – "*тканини із стеблин*".

Вид вихідної сировини, що становить основу так званих "генетичних принципів систематики", застосовується як на вищих, так і на нижчих рівнях класифікації тканин.

Деякі видання ознаку "*за відсотковим співвідношенням компонентів вихідної сировини*" називають не чітко визначеними термінами, а деякі взагалі – числовими значеннями. Часто відсутні такі значення, як чистобавовняні, напівбавовняні, чистошовкові, напівшовкові, штучні, синтетичні. Наприклад:

- Чистолляні тканини – це тканини, які містять:
  - 100 % лляного волокна⁵;
  - лляне волокно у кількості не менше 90 % від маси тканини⁶.

³ Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Т. Бусел. — К. : ВТФ "Перун", 2004. — 1440 с.

⁴ Пугачевський Г. Ф. Товарознавство непродовольчих товарів / Г. Ф. Пугачевський, Б. Д. Семак // Текстильне товарознавство. — Ч. 1. — К. : НМЦ "Укооп-освіта", 1999. — 596 с.

⁵ РД 17-05-038–90. Ткани и штучные изделия чистольняные, льняные, полульняные и смешанные бытового назначения. Номенклатура показателей. — М. : Изд-во ЦНИИТЭИлегпром, 1990. — 20 с.; ДСТУ 3047–95. Тканини та вироби ткани поштучні. Класифікація та номенклатура показників якості. — К. : Держстандарт України, 1995. — 25 с.

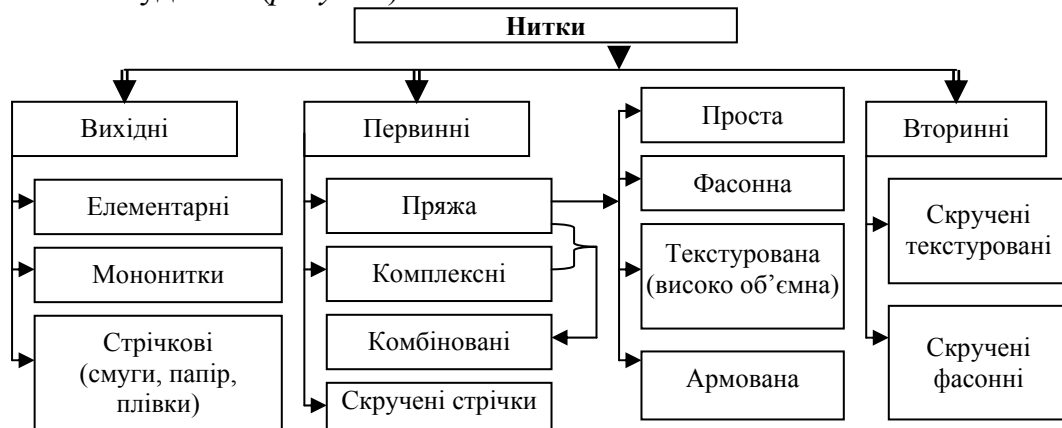
- Лляні тканини – це тканини, які містять:
  - лляне волокно не менше 50 % від маси тканини ⁷;
  - не менше 92 % лляного волокна ⁸;
  - 92 % лляного волокна ⁹.
- Напівлляні тканини – це тканини, які містять:
  - лляне волокно у кількості не менше 30 % від маси тканини ¹⁰;
  - не менше 90 % лляного волокна ¹¹;
  - не менше 30 % лляного волокна (та інших натуральних волокон, наприклад бавовни не менше 62 %) ¹².

Ознака "за однорідністю волокнистого складу тканини" застосовується до тканин не змішаних, що, по суті, є тканинами однорідними ¹³.

Ознаку "за складом сумішей вихідної сировини" можна використовувати лише для сумішей волокон. Через це вирази, які застосовуються у декількох проаналізованих класифікаторах типу "суміші ниток з волокнами" є недоречними. Мова йтиме лише про нитки змішаного складу, тобто нитки, які складаються з волокон різного походження.

У класифікаціях тканин за ознакою якісного складу слід використовувати загальні співвідношення волокон різного походження.

Класифікаційна ознака "за будовою нитки" в існуючих класифікаціях і класифікаторах не упорядкована. Зазначається три її значення – стрічкові нитки (смуги, папір, плівки), комплексні нитки та скручені текстуровані нитки. Запропоновано схему розподілу ниток за їхньою будовою (рисunek).

Класифікація ниток за будовою

⁶ ДСТУ 2201-93. Полотна текстильні. Види, дефекти. Терміни та визначення. — К. : Держстандарт України, 1994. — 41 с.

⁷ ДСТУ 2201-93. Полотна текстильні. Види, дефекти. Терміни та визначення. — К. : Держстандарт України, 1994. — 41 с.

⁸ ДСТУ 3047-95 ... 25 с.

⁹ РД 17-05-038-90 ... 20 с.

¹⁰ ДСТУ 2201-93 ... 41 с.

¹¹ ДСТУ 3047-95 ... 25 с.

¹² РД 17-05-038-90 ... 20 с.

¹³ ДСТУ 2201-93 ... 41 с.

Широко використовується ознака "за системою прядіння вихідної сировини". Часто вживаються змішані поняття, наприклад "кардо-чесана вовна, волос, пряжа" тощо. Достатнє формулювання типу "кардна, гребінна, суконна, апаратна, камвольна". Також зустрічається хибне формулювання "камвольно-суконна вовна", що не підтверджується існуванням такої комбінованої системи прядіння.

Наведено системи прядіння вихідної сировини та її комбінації, які можливо застосовувати під час виробництва відповідних тканин (таблиця).

Таблиця

Системи прядіння вихідної сировини

Вид текстильного волокна	Системи прядіння вихідної сировини	Комбінації систем прядіння
Бавовна	Кардна	Кардно-гребінна Кардно-апаратна Комбінована
	Гребінна	
	Апаратна	
Льон	Гребінна	—
	Кардна: суха, мокра	
Вовна	Апаратна (або суконна)	Кардно-гребінна Кардно-апаратна
	Гребінна (або камвольна): тонкогребінна й грубогребінна	
Шовк	Гребінна	Комбінована
	Кардна	
	Апаратна	
	Кардна	

Відповідно до проаналізованих класифікацій ознака "поверхнева густина тканин" налічує вісім градацій. Пропонується замінити їх на чотири: легка (до 100 г/м²), середня (100, 130, 170, 200, 250, до 300 г/м²), важка (300, 375, 450, 650 г/м²) і дуже важка (понад 650 г/м²).

Дев'ятнадцять градацій за ознакою "ширина тканин" слід замінити на чотири: вузька (57, 75, до 115 см), середня (115, 135, 140, 145, 150, 155, 165 см), широка (300 см і більше) та нерівномірна.

"За галуззю виробництва" тканини поділяють на бавовняні, лляні, вовняні та шовкові. Для чіткішого розподілу за даною ознакою необхідно враховувати також п'яте значення – тканини з хімічних волокон.

Ознака "за однорідністю волокнистого складу" має два значення – однорідні та змішані. Пропонується додатково застосовувати: однорідні, змішані, неоднорідні, змішано-неоднорідні. Це надасть їм чіткішого трактування й визначення.

У проаналізованих класифікаціях на трьох рівнях ознака "за будовою нитки" має три значення – стрічкові нитки, комплексні нитки та скручені текстуровані нитки. Проте ця ознака повинна включати такі значення – мононитка, елементарна нитка, стрічкова нитка, фасонна пряжа, текстурована пряжа, армована пряжа, комплексна нитка, комбінована нитка, скручена стрічка, скручена фасонна нитка.

Немає чіткого групування тканин "за системою прядіння вихідної сировини". Адже не враховується п'ять систем прядіння вихідної сировини (камвольна, суконна, кардно-гребінна, кардно-апаратна, комбінована (або гребінно-апаратна)) з чотирнадцяти. Необхідно чітко визначити цю ознаку, наприклад ¹⁴:

- гребінна – тканина, вироблена з пряжі, виготовленої способом гребінного прядіння (батист, шифон тощо);
- кардна – тканина, що включає в себе пряжу, вироблену способом кардного прядіння (ситець, бязь тощо);
- кардно-гребінна – тканина, що містить в основі гребінну пряжу, а в утоку – кардну (діагональ тощо);
- кардно-апаратна – тканина, що має в основі кардну пряжу, а в утоку – апаратну (байка, сукно тощо);
- камвольна – тканина, вироблена з чистововняної, вовняної чи напіввовняної пряжі гребінного способу прядіння;
- суконна – тканина, виготовлена з чистововняної, вовняної чи напіввовняної пряжі апаратного способу прядіння.

Класифікаційна ознака "за призначенням" включає 6 значень – побутове, домашнє господарство, особисте, промислове, технічне, спеціальне.

Із 65 класифікаційних ознак у діючих класифікаторах і класифікаціях не зазначено 7 ознак: за "гамою кольорів", "статтю та віком", "м'якістю тканин", "прозорістю тканин", "ступенем блиску поверхні рисунку", "ступенем блиску поверхні тканини", "складністю рисунку".

Отже, аналізуючи класифікаційні ознаки тканин, варто відмітити, що розподіл повинен відбуватися за однією ознакою, яка має однозначне трактування. У роботі систематизовано та вдосконалено класифікаційні ознаки тканин для розроблення ПКТ. Результати роботи є інформаційним фундаментом для вибору провідних класифікаційних ознак текстильних полотен для побудови дерева класифікації тканин.

¹⁴ ДСТУ 2201–93... 41 с.